

ՀԱՅԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲՍԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (Կանխիկ վճարելի)

Հայաստան	Ռուսիա ամեն տեղ
10 ֆրանկ	Տարեկան բաժնորդագին 20 ֆրանկ
5 ֆրանկ	Վեցամսեայ » 10 ֆրանկ
2 1/2 ֆր.	Եռամսեայ » 5 ֆրանկ

Ուե գրութիւն կամ գրամ գրկել տնօրէն խմբագրին այս հասցեով
M. PORTOUKALIAN

Directeur du journal Armenia

MARSEILLE (France)

ԼԵ ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 19

1919 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 10 ԴՆ.

(2. S. 1919 Նոյեմբեր 27)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Կարողաւք չէ վերագրանել չհրատարակուած ձեռագիրները:
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Ծանուցման 1 միլակ գիրը 2 ամիսով կարծէ: 1 գիրագիրը 4 ամիսով:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նախ անկեղծութիւն, ապա միութիւն. — վեհ. Կաթողիկոսի կոնդակը Հայաստանի նախարարապետ Տ. Յ. Քաջագունէին. — Արիւնտ Տանքուն մէջ. — Նամակ Թիւրքիսէն (Կ.պոլիս). — Նամակ Գիլիկիսէն (Մարաշ). — Այբողայկան Հայաստանի Պատուիրակութեան Կիլիկիայի ներկայացուցչին պաշտօնական Յայտարարութիւնը. — Սաւառնակ Հայաստանի Հանրապետութեան զօրաբանակին համար. — Հայ Պատուիրակութիւնների նախագահները. Լոստոն գնացած. — Ամօթ է. — Հայերը Պէլժիգի մէջ. — 100 ոսկի մէկ քօքարի համար. — Փարսի գետնի նոճեր. — Նուիրատուութիւններ Ալմէնիին. — Յաւակցութիւն. — Տեղական. — Անցուղարձ Մարտիկէն. — Գերմանիա. — Խոռովութիւններ Եգիպտոսի մէջ. — Ծանուցումներ:

ՆԱԽ ԱԿՆԵՂՈՒԹԻՒՆ

ԱՊՍ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Պատերազմի ամբողջ տեսողութեան ընթացքին, երբ հայ ժողովուրդը անվերապահօրէն ճշդած էր իր դիրքը զաշնակիցներու կողքին և տարերային հետապառ ազգայն մինչև մեր ծովը հասած, բազմիցս խօսուեցաւ ազգային միութեան, համեմատութեան վրայ բայց էապէս և իրապէս կարելի չեղաւ տեսական և շինարար իրարահասակացողութեան մը գալ որովհետև կատարուած փորձերը մակերեսային էին և ոչ անկեղծ ու սրտաբուխ:

Նման պարագաներու մէջ էր որ կազմուեցաւ նաև Ազգային Միութիւնը որ վերջին տարիներու ամենէն աշխատող կողմերէն պիտի ըլլար ինքնին եթէ հիմերը խախտուի չղբուէին և ժողովրդային լայն ու բանասեր բնոյթ մը կրէր: Այս թերացումը պատճառ եղաւ որ չուտով անհասկացողութիւններ երևան գան, կուտակեցան տարրեր վերջապէս լարուին իրար դէմ և պառակտուած զլուխ ցցէ, արուեստական և անուանական կմախք մը թողլով հըրապարակի վրայ: Ասոր ամենէն ակնեղծ օրինակն է Ամերիկահայ

Ազգ. Միութիւնը որ կարճ ժամանակ մը ասուպի պէս փայլելով սկսաւ խաւարիլ և որ կոչուած էր և կրնար հրաշքներ գործել այնպիսի հայկական միջավայրի մը մէջ ուր ժողովրդային զոհաբերական ոգին հիւնաքար է և վեր ամէն տարակոյտէ:

Ահա վերադառնալիս հարցը հրապարակ գրուած է այսօր, արտաքին և ներքին այնպիսի պայմաններու ներքեւ որոնք վարդապետ չեն և միահամուռ կորով կը պահանջեն թու. նախափութիւն և անմիջապէս գաղափար համար:

Սակայն մենք կը վախճանք որ այս անգամ ալ համեմատական այս փորձը փիժի կամ թէ ժամանակաւոր պատրանք մը դառնայ. կը վախճանք որովհետև համեմատութեան, սրբազան միութեան ներքին տարբերութեան անկեղծութեան, հայրենասէր սիրոյ ապացոյցներ չեն ընձեռներ տալու: Կուտակեցան քիմիականութիւնն է թագաւորողը, խմբանքը և եսական մարտը:

Այժմ երբ կը խօսուի համեմատութեան վրայ, կապառուէր որ հակընդդէմ յարձակումները վերջ գտնէին. ոչ միայն չեն մեղմացած անոնք, այլ և կը շարունակուին գրեթէ հին թափով, զրպարտութիւն. ներքով, սուտերով, հայտնաբերով և անհաշիւ ամբաստանութիւններով:

Ահա թէ ինչո՞ւ մենք կը տարա. կուտինք որ այս ուղիով կարելի չէ հասնել մեր հետապնդած օրուայ նպատակին:

Երբ կը խօսուի մեր ազգային ոյժերը չլատող պայքարը դադարեցնելու վրայ, նախ պէտք է խորհուի անոնց զրդապատճառներու վերացման վրայ. մինչև այժմ ներքին վէճերը բռնկուած են յաճախ իրատան նշան զրդումներով. վերաբերիլ խօսք մը, անուանարկիչ բառ մը նոյն իսկ՝ առիթ տուած են սուր բանականութիւններ և անհասկացողութեան. և ինչո՞ւ այս աստիճան թշնամանք իրար հանդէպ, եթէ մեզ կը պակսի

տարրական անկեղծութիւն, եղբայրական վստահութիւն, անձնօրացութիւն, մնացեալ բոլոր մեր առաւելութիւններով, աստուածային յատկութիւններով ալ բան մը չենք կրնար գոյացնել իրր հաւաքականութիւն, իբր ազգ:

Այս կէտին վրայ է որ պէտք է մտածանք մեր վարիչները և ուղղութիւն տան ժողովուրդին. օրինակը պէտք է բարձրէն գայ և հիմնական ու անկեղծ ըլլայ:

Հոս է կնճիռը, հանգոյցը:

Համեմատութեան, ազգային միութեան էական տարրերն են սէր և անկեղծութիւն ու անձնանորոգում. երբ կը պակսին ասոնք, երբ մենք մէկ ձեռքով խաղաղութեան ձիթեմի պիտի կարկառունք իրար և միւսով սուր պիտի թագցնենք, անօգուտ են ամէն ջանք:

Ասով չպէտք է հասկնալ որ միանգամ ընդ միշտ վերջ պէտք է գտնեն քննադատութիւնները. ընդհակառակ. առողջ, անաչառ և ուղղամիտ քննադատութիւնը շինարար բարիք մ'է և անհրաժեշտ պահանջ. մինակ թէ անկեղծ ըլլան անոնք, փաստերու, իրողութիւններու վրայ հիմնուած, ոչ թէ ենթադրական զբոսապարտութիւններ, քաջքուքներ:

Ահա թէ ինչպէս կրնանք հասնիլ մեր նպատակին. նախ կատարեալ անկեղծութիւն, սէր իրարու հանդէպ, գործի հաւատք և անձնուիրութիւն:

Որոշեալական, անուանական միութեամբ մը չէ որ կրնան գոյանալ այս փրկարար տարրերը, այլ անկեղծութեամբ և սիրով կըրնանայ ծնունդ առնել և տեսական դառնալ համեմատութիւնը, որ անհրաժեշտ է կարողի և արդիւնաւոր գործունէութեան համար, որովհետև մեր թշնամիները մեզի չեն սպասիր այլ կը գործեն անընդհատ:

Թ. ԵՂԻՇԷ

ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿՈՆԴԱԿԸ ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ Յ. ՔԱԶԱՆՈՒՆԻՒՆ

ԳԵՈՐԳ. Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի և անհասանելի կամօքն Աստուծոյ Եպիսկոպոսապետ և Կաթողիկոս ամենայն Հայոց, Ծայրագոյն պատրիարք համագային նախամեծար Սթուպ Երարատեան Սուրբեդակուն Մայր Եկեղեցւոյ Սրբոյ Կաթողիկէ Լքմիսանի:

Նախարարապետն Հանրապետութեան Հայաստանի մեծարոյ Յովնանու Քաջագունէն, սիրեցեալ որդւոյ մերոյ հոգեւոր և հարազատի մօրս մերոյ Լուսոյ Ս. Լքմիսանի, յորհուրդին հայրապետական խնայ ի Տէր:

Սիրա հօրս հանրական աւելեալ միութարութիւն նոր պէտքս ի բարձր հաղորդեցիք մեզ յառանձինն անկեղծութիւն, յիսկական տար, եթէ ունիք ի մօտոյ հրանել, ըստ յանձնարարութեան կատարուած թեան հանրապետութեան մերոյ, յիւրոպա և սպա յԱմերիկայ ի ինչ գիր կենսական պիտոյից ժողովրդ. դեան մերոյ և որդւոյ հոգեւորաց սրբ արդիս տառապեալ տուայտին ի մերկութեան, ի քաղցի և ի հիւանդագին վիճակի, որոյ ի բարոք լուծումս զմերս հայցէիք զօրհնութիւն հայրապետական առ յաղուութիւն գործոյն մեծի որ առաջի ձեր:

Ո՞ տայր ինձ տեսանել զփոյթ դարձ սիրելութեանդ կրկին առ մեզ աւետօք, եթէ յաւաքով հանեալ եկիք հասիք զառաքելութեանդ արդասիս լիապարար բերելով ընդ ձեզ:

Ուրախութիւն մեր մեծ է, եթէ այս ձեռնարկ բարի հայի ի գործ փրկութեան ժողովրդեան իմոյ, որ ահա յամաց հեռէ լքեալ և ծիրեալ ակնկալու կայ օգնականութեան Աստուծոյ և արտաքին ձեռնուրութեան բարեկամաց մերոց ազանց քրիստոնէից: Յօյս մեր առաւել ևս է, զի յայս գործի կենսական տեսանելք զձեզ, որոյ խոհեմութեան փորձ առհասաղեայ և դրաւական մեծ է յաչս մեր եթէ ճեռան յաղուութեամբ և մարդասիրական օժանդակութեան տրօք քրիստոնէից ոչ անողան ունիմք տեսանել զփրկութիւն որդւոյ մերոյ:

Եւ քանզի ընդ հայրականս մերոյ օրհնութեան և զմերս հայցէք

աջակցութիւն յայս գործ մեծ պիտանաւորութեան, առ ունել ընդ ձեզ զմերս ներկայացուցիչ առ ի բարւոյք վախճանն և յօժանդակութիւն, հաճոյ յայս միտ համարեցաւ կարգել յայդ պաշտօն պատասխանատու զգոն և բարեհամբաւ, հմուտ ի գործս, զԱրեւմտաօստիէ Տէր Եղիշէ Արքեպիսկոպոսն Դուրեան յԵրուսաղէմ, զԳերաշնորհ Տէր Գևորգ Արքեպիսկոպոսն Իսթիւնքեան՝ զառաջնորդն Երուսաղէմ յԱնգղիա (1) և զԳերապատիւ Տէր Բաբգէն եպիսկոպոսն Գիւլէսթրեան՝ զԱռաջնորդական Տեղապահն՝ Կոստան մերոյ յԱմերիկա, անդ իսկ առ ի լինել ընդ ձեզ և հոգի ի գործ և սատար ի լրումն առաքելութեան ձերոյ, սրբոց ամենեցուն առանձինն տաժը ընդ սին պատուէրս առ այս՝

Օրհնեցէ Տէր զպիտանին զայս ձեռնարկ, յաջողեցէ Տէր զգործս ձեռաց ձերոց ամենեցուն, Այլ Տեառն ընդ ձեզ ի տարադիր ճանապարհորդութեան ձերոյ, զթուրթիւն Ամենախնամին տալէ ձեզ օգնականութիւն և զգարձ ձեր առ մեզ բարեօք յաջողութեամբ պատկեալ հասնուցէ:

Ողջ լերուք, զօրացեալ ի Տէր և ի սէր ժողովրդեան մերոյ, օրհնութիւն մեր ընդ ձեզ առ յաւէտ, Ամէն, ի 14 փետրուարի, 1919 ամի Ըստ Տոմարիս Թիգրիսի ի Հայրապետութեան մերում Ը. ամի յԱրարատեան Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի ի վաղարշապատ, թ. 52

ԳԼՈՐԳ Ե.
Կամողիկոս Ամենայն Հայոց

ԱՐԻՒՆՈՏ ՃԱՄԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

(Շաբ. 17րդ Թուէն)

Հալէպի Ազգային Առաջնորդարանի բարեխնամ ներկայացուցիչը բարեհաճեր էր գալ մինչև կայարանն ու մեզ առնելով չիֆ չիտակ տանիլ եկեղեցիին սեմէն ներս:

Հարցումներ ուղեց ընել կիններուն.

- Ո՞ր տեղացի էք, քոյրի՛կ:
- Սամոնցի, Սամախացի եայլն:
- Քանի՞ օրէն հասաք Հալէպ:
- Վաթսուր մէկ օրէն:
- Օթոմոպիլով թէ շոգեկառքով:
- Մինչև Արաբ Բաւարի երկաթուղի կայարանը սոքի օթոմոպիլներով և անկէ վերջ գերմանացի կայարանապետը կաշառելով կարողացանք շոգեկառքով, Հալէպ մտնել:

(1) Ամեն, Գուրեան Արքեպիսկոպոսն Գորիսի Կ. պոլիս վերադարձած է արդէն, իր հիւանդութեան պատճառով չէ կրցած Ամերիկա երթալ. իսկ Գեր. Իւթիւնեան արքեպիսկոպոսն, ինչպէս յայտնի է մեր ընթերցողներին, առկէ մի քանի շաբաթ առաջ վախճանած է. արդէն մէկ տարիէ ի վեր ծանր հիւանդ պարկած էր, որը կերելի թէ վեհ. Կաթողիկոսը չէր զիտեր հաղորդակցութիւններ զժողովրդէան պատճառով:

ԻՄԲ. ԱՐՄ.

— Բայց հոս հարց մը կայ. դուք կողոպտուեր էիք ճամբան. ի՞նչպէս եղաւ որ անմիջապէս դրամ գտաք Գերմանացիին համար:

— Ես մէջ մտայ անմիջապէս.

— Այդ խնդիրը քիչ մը բարդ է, պարօն:

— Ինչպէ՞ս թէ քարդ է. իմ պարտականութիւնս է հասկնալ:

— Լա՛ւ, Լա՛ւ, կեցե՛ք որ պատմեմ:

— Ո՛չ, ո՛չ, առանց կենալու պատմէ:

— Պիտի ձգէ՞ք որ սկսիմ պատմութիւնս:

— Այո՛, մտիկ պիտի ընեմ քեզ, Սկսայ պատմութիւնս:

— Մեր ճամբորդութեան ընթացքին երբ թուրք ժանտարմաները կը խուզարկէին մեր վրան զուլում, շատեր իրենց ոսկիները կը կլլէին. այնպէս որ տասը տասնըհինգ ոսկի կլլող կային, կին մըն ալ իր տասնը հինգ ոսկիները տալարակովը մէկտեղ կլլեր և օր մը վերջ մեռեր էր:

Օրին մէկը երբ խուզարկութիւն կըլլար նորէն, կին մը իր տասնը հատ ոսկիները առած եկած էր իմ մօտ և կաղաչէր կը պաղապէր որ անպիտան կլլէի. Չուզեցի կոտորել սիրտը բայց ստիպուած էի մերժել:

— Ներեցէ՛ք, Տիկին, ներեցէ՛ք, ես արդէն հինգ հատ կլլեր եմ, ա՛լ չեմ կրնար կլլել:

Ահա՛ այս ոսկիներն էին որ արըւեցան գերմանացիին, պարսն ներկայացուցիչ:

Մեր ներկայացուցիչը մնաք քաւով ըսաւ գնաց ու մէկ մըն ալ չեկաւ:

Քանի մը օր եկեղեցւոյ պաղ քարերուն վրայ մնացինք անպաշտպան:

Գաղթականները օրըստօրէ կը լեցուէին ու կը բազմանային Հալէպ. այս պատճառաւ տուններու վարձքերն ալ զգալի կերպով սղացած էին: Մայրս ու ես կրցանք գիտնայարկ խոնաւ սենեակի մը մէջ ապաստանիլ:

Օր մը վերջ ծանրապէս ինկանք հիւանդ, Բժիշկը քննութիւնէ մը վերջ կը յայտարարէր մօրս ապրելու անկարելիութիւնը:

Երկու ամիսներ սահեցան անցան. կիրակի գիշեր մը մայրս ալ մեռած էր:

Իմ այդ քաղելու անկարող հիւանդ վիճակիս մէջ ելայ հագուեցաւ և գերեզմանէն ելած ուրուականի մը պէս պիտի պատ զարնուելով երկու ժամ տեկեց մինչև Հայոց եկեղեցին հասայ, Տեսայ Տէր Հայրը:

— Տէր Հայր, մայրս մեռած է, հաճեցէ՛ք ձեր վերջին օրհնութիւնը տալ:

— Ես ի՞նչ ընեմ, տղաս. սա փողոցին մէջ սե կառքեր կան կեցած, կառապաններէն մէկուն ըսէ որ տանի մօրդ մեռելը:

— Տէր Հայր, բայց ո՞ր փողոցը. ճամբաները չեմ գիտեր, մարդ չեմ ճանչնար, արաբներէն չեմ գիտեր:

— Դ՞ո՞ւ կիրակոս, սա տղուն թեւէն բռնէ տէ արապահներուն քովը տար:

Դ՞ո՞ւ կիրակոսը թեւէս բռնելով եկեղեցիին դռնէն դուրս հանեց և ճամբան թեւէս ձգեց:

— Շո՛ւտ քալէ, շո՛ւտ, կըսէր ու կը հրճուէր զիս մեր կիրակոս աղբարը:

— Ես այս հիւանդ վիճակիս մէջ շոտ շոտ չեմ կրնար քալել, ըսի վճռապէս. կարողութեանս համեմատ պէտք է քալեմ:

Կառքերը հասանք, կիրակոս աղբարը զիս կառապանին ներկայացընելէ (présenter) վերջ գնաց:

Երկու մէծիտ պիտի տաս, ըսաւ կառապանը:

— Իբր ի՞նչ:

— Իբր վարձք մօրդ փոխադրութեանը համար:

— Լա՛ւ, ա՛ռ առ երկու մէծիտը, կառապանը երկու մէծիտը առնէ. Լէ վերջ հարցուց:

— Ո՞ր է ձեր կեցած թաղը:

Հաղիւ թէ թաղին անունը միտքս պահեր էի:

— Քաթիկէ Հարամ:

— Հայտէ՛ ուրեմն երթանք:

Կառքը մեր անշուք տան դրան առջև կանգ առաւ ու մօտեց սենեակ:

— Շալկէ՛ սա մօրդ մեռելը, ըսաւ կառապանը:

— Կաղաչեմ, Աստուծո սիրոյն, մի՛ ընեք, աղբար, հիւանդ կը մեռնիմ, քաղելու իսկ կարողութիւն չունիմ:

— Ես առանկ փորթալ բաներ մտիկ չեմ ընեք. շոտ չալէ, իմ պարտքս երկու մէծիտով միմիայն կառքը քել է:

Շալկեցի մօրս մեռելը ու գրինք կառքին մէջ, կառապանը կառքը կը քշէր:

— Ո՞ր կը տանիս կոր մայրս, Տէրտէրը ո՞ր է, Տէրտէրը ո՞ր է ըսելով լացի:

Հիմկուտքի մէջ, ինկեր էի մարած ճամբուն ճիշդ մէջտեղը: Անձանթի հայ մը գիտեր էր այս գէպքը ու զիս առնելով ձգեւ էր սենեակ:

Լիօն

(Շաբաթականի)

Թորոս ՏԻՎԱՆԵԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՐԻՔԻԱԿԻՆ

Կ. պոլիս, 15 նոյ. 1919

Հինգ օրուայ հաճոյալի նաւային ճամբորդութենէ մը յետոյ, վերջապէս Մարտիկէն հասայ Պոլիս ուր մեկ ողջունեց առատօրէն տեղացւող անձրեւ մը: Բնականիւր մը կուգայ, ձեռքիդ պայտսակը քառօր ժամ հեռաւորութեամբ տեղ մը տանելու համար կուգէ երկու ոսկի որ կընէ 20 ֆր.: Քալած միջոցիդ կը լսես չորս կողմէ հայերէն խօսող լաճերու ձայներ. աչքերդ կը դարձնես տեսնելու համար թէ արդեօք կորսուած հարազատ եղբայր մը չէ՞ ան: Այդ թշուառներու հայ ըլլալնուն բնաւ չես տարա. կուսիր. որչափ որ տառապանքը դրոշմած է իր տխուր հետքերը առնեց զիմազմերուն վրայ, սակայն

ոչինչ կրցած է տարել անոնց սուր նայումքէն. վրայ զլուխ պատռած, ոտքերնին բոպիկ, բայց այդ ամենը չեն կարող արգիլել իրենց կատակարան խօսակցութիւնները, միշտ զուարթ են անոնք. հարցուցի շատերուն ճամբուս վրայ, ամենքն ալ արտաքին վերադարձող որբեր են և ունին իրենց պլտիկ պատմութիւններ:

Պօլսոյ մէջ ապրիւն պայմանները շատ սուղ են. մանաւանդ որ պատկեր տեղ չէ կարելի գտնել. Գրով. հետե թրքական շատ մը թաղեր այրած են պատերազմի միջոցին. ինչպէս՝ Ալ. սէրայ, Ֆաթիհ, Թափ-գափու, Գարա-կէօմրիք, Ճէրբաֆ փաշա, Այթը մէրմէր եայլն եայլն ու իրենց բոլոր բնակիչները խուռած են արիւ թաղեր: Սոսր վրայ պէտք է տեղեցնել նաեւ զառաւելուէն ու զուրեհէն եկած անհամար մարդիկ:

Չեզ պաղապար մը տայու համար սենեակներու սղութեան վրայ, ըսեմ որ Պօլսոյ ամենայեւոր թաղերու մէջ առանց կահաւորման սենեակի մը համար կուգին ամսական 10 ոսկի որ կընէ 100 ֆր.:

Անձրեւ բնաւ պակաս չէ Պօլսոյ մէջ. ձմեռն ալ կամաց կամաց իր ներկայութիւնը կզգացնէ ինչ որ արտաքին վերադարձող մեր խեղճերուն բնաւ գործին չգար: Ասոնք տեղաւորուած են Հայտար. փաշայի կայարանին մօտ, վրաններու ներքեւ ուր եթէ մահակալ մը դուրս, միայն մէկ մարդու պատկեր տեղ կըլլայ: մինչ մեր անպաշտպան հայրենակիցները, Պօլսոյ մէջ իսկ, այդպիսի վերաններու աակ կը պառկին 8-10 հոգի: Անձրեւն ալ անոնց հետ պայ. մանադրուած է կարծես, սրով հետե արնպիտ տեղ մը զետեղուած են վրանները որ տեղատարափ անձրեւի հեղեղը ուղղակի կը թափի անոնց մէջ. ա՛լ երեւակայեցէ՛ք իրենց վիճակը այս ցուրտին:

Սակայն, տիրող այս անյարմար պայմաններու մէջ իսկ պօլսահայ ափ մը երիտասարդութիւնը անգործ չմնար. անոնք կը կազմեն նոր նոր միութիւններ ամենազմուարին գե. տիներն իսկ հարթելով և կը յաջողին իրենց ձեռնարկներու մէջ: Այս միութիւններէն ամենէն աչքառու և լուարդիւնք տուողներէ մին է «Հայ Մարմնակրթական ընդհանուր միութիւնը» որ արդէն իր շուրջ հաւաքած է բաւական թիւով երիտասարդներ. այս միութեան ծրագրին է հայ տղաք նկարագրի տէր շինել և ուսովընել ու բարձրացնել անոնց թէ՛ ֆիզիքական և թէ՛ հոգեկան մակարդակը: Շատ յուսալի է որ այս միութիւնը յաջողութիւն գտնէ, նկատի պահելով իր մէջ գտնուող կարող անձնատրորութիւններու ջանքը: միութիւնը արդէն իսկ սկսած է հրատարակել Հայ Սկսուտ անունով կիսամսեայ թերթ մը, որուն յաջ. ջողութիւն կը մաղթենք:

Մեր յոյն հայրենակիցներ սկսած են դարձեալ օրինակ դառնալ մե.

(*) Սխալ է օգտուել մէկ երկու անձնու-
ւեր և եռանգուն աշխատողներու բարեա-
յակամութենէն և ամէն աշխատանք բեռ-
ցընել անոնց ուսին: Պօտայ մէջ առաջին
անգամ ըլլաով իրր օրինակ թերթերու
մէջ հրատարակուած և եկեղեցիին բակը
ծանուցուած է առաջին անպարտաճանաչ
Հայուն անունը որը համարձակած է մեր-
ծել վճարելու իր ազգային տուրքը:

Բազմաթիւ գութններ կան որոնց ամենքին ալ ծրարին զուգար զրուած է թիւ միջոցներով նպաստել ազգային դատին և օգնութեան հասնել ազգին պէտքերուն: Մէկ մէկ ներկայացում և հանգանակութիւն և ահա ասոնք իրենց պարտքը կատարողի թոհոնակութիւնը ունին: Չկայ զգուշութիւն ընտրուած պատասխանատու մարմին մը որ գործէ յանուն զազգութիւն: Ազգային զգացումները վառ պահելու և զազգութիւն պարտաճանաչութիւնը հրահրելու նպատակով կազմակերպուած հաւաքումները վերջացած են ողորմութիւն հաւաքելու ազգի ձեռով մը:

Փարիզի հայ գաղութը գիտէ իր պարտքը կատարել: Կատարել ապու ձեռն է կարեւորը:

Սննդամթերք է նախ գիտնալ թէ քանի՞ ֆոդէ կը բաղկանայ գաղութը. յետոյ պէտք է ընդհանուր քուէարկութեամբ մը և կամ արդէն գոյութիւն ունեցող ընկերակցութիւններու միացումով ընտրել պատասխանատու մարմին մը (վարչային ժողով): Այս երկու անհրաժեշտութիւններու լրացումով արդէն գործին կէսը կատարուած կըլլայ:

Այդ մարմինը կորոշէ իր յարմար տեսած եղանակով տուրքերու բաշխումը և հաւաքելու ձևը որպէսզի ամէն Հայ իր պարտքը կատարէ իր անխուսափելի հարկ եւ ոչ թէ իր ողորմութիւն: Նշանակաւ կորոշէ բարոյական պատիժներ անպարտաճանաչներու համար:

Պոտյո բոլոր թաղերուն մէջ կազմուած են մասնաճիւղեր անհատական տուրքի չափը որոշելու համար. իսկ այստեղ պէտք չկայ անոնց կազմութեան:

Ուրեմն երեք բան պէտք է ծրարելը յաջողցնելու համար. Փարիզի հայ գաղութը ներկայացնող պատասխանատու մարմին մը ընտրութիւնը, զաղթականական մարտահամար և ընդհանուր պարտադիր ազգային տուրք: Ասոնց կատարումէն կտրուած պիտի ըլլայ Փարիզի հայ գաղութի ազգասիրութեան չափը:

Կամ պարտաճանաչութեան կարգին կամ անարգանքի սինին:

ԳԻՏՈՂ

ՆՈՒՐԱՅՈՒՆՆԵՐ ՍՐՄԷՆԵՍԻՆ

Շնորհակալութեամբ կը յայտարարենք Արմէնիայի հրատարակութիւնը քաջալերելու համար մեզի հառած հետեւեալ նուիրատուութիւնները:

Սարգիսի վանանի 30 ֆրանկ: Եսմիաէն (Յունաստան) 9 ֆրանկ Տաշայեան ֆէմախյէ 20 ֆր.: Լյուսնէն հայրենասէր հայուհի մը 19 ֆր. և Տոյգ. Ն. Յինճեան 10 ֆր.: Պորտէն Տոյգ. Ս. Սիւրբան 12 ֆր. և 50 անգլ.: Ալեքէի Ոմ 10 ֆր.: Սուբարասէն Ս. Խաչատուրեան 5 ֆր.: Պէլիսպէն Ս. Սիւրբան 3 ֆր.:

ՅՈՒՆԱՅՈՒՆՆԵՐ

Տխրութեամբ կիմանանք որ Լոնտոնի Հայերի հոգեւոր հովիւ Գեր. Հ. Արէլ ծ. վ. Արքեպիսկոպոս անդար. մանկի կորուստ մ'ունեցած է: Իր հայրը որ կը բնակէր Թաշպուրուն, Երևանի նահանգին մէջ, նահատակուած է թաթարներէր քերին Երևան. ձեռն նահանգին մէջ վերջերս կազ-

մակերպած արշաւանքի կռիւներին մէջ: Անշուշտ մահը, իբրեւ վերջնական բաժանում, տիրառիթ է ամէն պարագայի մէջ. բայց կայ մահ որ պատուաբեր է և քաղաքացիի մը համար ամենամեծ պատիւն է իր հայրենիքի ազատութեան կռիւներին զոհուած լինելը: Գէթ այս միտքով, թիւնը կունենայ իր անդարմանելի կորուստի համար Գեր. Արէլ ծ. վարդապետ, որին կը յայտնենք մեր խորին ցաւակցութեան զգացումները:

ՏԵՂԱԿԱՆ

Հայ ազգի ներկայ բազմապիսի կարիքներին, որբերին, այրիներին, սովատանջներին նպաստելու և Հայաստանի Հանրապետութեան քաջարի զինուորներին պաշտպանողական միջոցներ հայթայթելու նպատակով առատաձեռն հանգանակութեան մը ձեռնարկելու մասին խորհրդակցելու համար, տեղիս Ս. Գային Միութեան հրաւերին համաձայն ժողով մը գումարուեցաւ անցած շաբաթ օր Ս. Յարութիւն մատարան մէջ:

Այդ խորհրդակցական ժողովի մէջ որոշուած է որ Մարտէլի Հայ գաղութը Ընդհանուր ժողովի հրաւիր. ի առաջիկայ կիրակի (գեկտեմբեր 14) կէսօրէն յետոյ ժամը 3ին Ս. Յարութիւն մատուռը, նշանակելու համար այրերէ և կիներէ կազմուած խառն հանգանակիչ մարմին մը իր օժանդակ տեղական Միութեան և եթէ հնարաւորութիւն լինի, անմիջապէս ձեռնարկելու համար հանգանակութեան:

ԱՆՅՈՒՆԱՅՈՒՆ ՄԱՐՄԷՆԵՍԻՆ

Մարաի հերոսներէն տեղակալ Տ. Ճան Շիշմանեան որ արձակուրդով գնացած էր իր ծննդավայրը Գալիֆորնիա, կը վերադառնայ այժմ իր պաշտօնակալը, Կիլիկիայի Հայ Լէգէոնը: Անցած կիրակի օր հասաւ Մարտէլի եւ առաջիկայ երեքշաբթի օր (գեկտ. 16) Մէտաքըրի Շիլի շոգենաւով կը մեկնի ասկէ դէպի Պէյրուս:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Կերեի թէ Գերմանիան, նորէն կը շարժի խանգարելու խաղաղութիւնը, անշուշտ ի վնաս իրեն: Պիտի ունենալ այդ յիմարութիւն ալ. շատ հաւանական չէ, թէ Երեւնց սովորական պոռոտախօսութիւնները հակառակը ցոյց տան: Գաշնակիցների բարձրագոյն խորհուրդը կը պահանջէ Գերմանիան որ զինադադարի տակաւին չզործարկուած պայմաններին վերաբերեալ իր առաջարկած տեսնադրութիւնը ստորագրէ. այսպէսով որոնք պէտք է իրականանան խաղաղական դաշնադրին գործադրուելն առաջ: Համաձայնական տեսութիւնները միջոցներ ձեռք տուն իրենց պահանջը գործադրել տալու եթէ Գերմանիան չարունակէ խուսափել իր պարտականութիւններէն:

ԽՈՒՆԱՅՈՒՆՆԵՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Եգիպտոսի խոռովութիւնները որ հանդարտած էին վերջերս, նորէն երևան եկան բուռն կերպով: Տեղացի արար կիներն անգամ ցոյց մը ըրեր են անգլիական պաշտօնաւարներին առջև: Փողոցներին մէջ յարձակումներ եղեր են անցնող Սնդիսացի սպաների վրայ:

Ալեքսանդրիայի մէջ թրամվէյների երկաթ զիծերը կտրտուել են:

Խոռովութիւնները ծագած են տընտեսական պատճառներով, ապրուստի հետզհետէ սուղնալուն հետեւանքով. և քաղաքականութեամբ զբաղողները շանայած են իրենց նպատակաւոր դարձնել ժողովուրդի այդ ջղագըլգիւ տրամադրութիւնը:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Baume Céramp արժանացած է Փարիզի հիւանդանոցներու տասնեակ բժշկապետներու գրաւոր գնահատութեանց եւ այսօր 10է աւելի հիւանդանոցներու մէջ կը գործածուի այն: «Պոմ Սէրամ»ը ալ մատակարար եւ արագօրէն կը բուժէ Eczéma, Ulcères variqueux, տարնակը (b outon d'Alep), այրուածքները, ամէն կարգի վէրքերը եւ մորմային հիւանդութիւնները: Բրոֆ. Ա. Խաչատուրեան իր ձեռքերու վրայ ունեցած 5 հատ տարնակի վէրքերուն համար այլեւայլ բժշկաներու ընդունանքի դիմելէ յետոյ, Պոմ Սէրամի գործածութեամբ արագօրէն բուժուած եւ շնորհակալութեան նամակ գրած է:

Պոմ Սէրամի գինն է արտասահմանի 6 ամար շիշը 10 ֆր., Գրանսի մէջ շիշը 11 ֆր.: Բարեգործական հաստատութիւններու համար մասնաւոր գեղչ, իսկ վկայեալ աղբատներու համար ծրարար կը տրուի: Բժիշկներու համար նմոյշ կուղարկուի: Գինի հետեւեալ հասցէին M. Mikaelian, pharmacien Laboratoire du Baume Céramp 22, rue des Bernardins PARIS (5e)

ԾԱՆՈՒՑ ԳԻՐԲԵՐ

Արմենիայի խմորագրատան մէջ ծախու կը գտնուին, ի միջի այլոց, և հետեւեալ գիրքերը, որոնց արժեքները նշանակուած են իրենց առջև:

Մարտէլիէն դուրս գրկելու հանապարհածախքը գնողին վրայ է. ուստի հաշուի դրուութեան համար կը նշանակուին թէ՛ Մարտէլիէն մէջ ծախուելու գինը և թէ փոստով ուրիշ քաղաք գրկուելու գինը: (Այս վերջինները փակագծի մէջ գրուած են են): Արժեքը կանխիկ շտապուած գիրք չլրդուի: Արձանագրուած (recommandé-registré) ծրարով ստանալու գործերը պէտք է 25 ամսով աւելի զըրկին խրաքանչիւր ծրարի համար որ 2 քիօն աւելի պէտք չէ կշռէ:

«ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՆԱՅՈՒՆՆԵՐ

Արմենիայի Ա տարեշրջանի թիւերն որոնք բոլորովին սպառած են, չաւերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Ս. Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող

յօդուածներէն գէթ 30ի չփաւսփաւսած են այս Յոշարարի մէջ որ ութամ. ծայրի քով 124 երեսներով կը բաղկանայ: Գինն է 1 ֆր. և 40 օտարգիւ:

Տարածելու համար մէկ անգամէն 10 օրինակ գնողին կը պահանջուի 10 օրինակը, ապա հովաքուած ծրարով 10 ֆրանկի փոխարէն:

Խաղաղութեան և Կրթարանի կամ Բերականտութիւն անգլիերէն լեզուի. 2 հատոր. վէրքի սնով, գործնական հրահանգներով որոնց Բաղդադին ալ կայ գործին վերջը. 2 հատորը 5 ֆր. և 5 1/2 ֆր.:

Վարժուելու գաղղիական լեզուի. (Ֆրանսերէն լեզուի համաօտ քերականութիւն մ'է, բայց իր խոնարհման վրայ բաւական ընդարձակ տեղեկութիւններով: Վերջը դրուած են ֆրանսերէն ընտիր հատուածներ ընթերցանութեան համար և ատոնց վերաբերեալ ֆրանսահայ բառարան մը: Ֆրանսերէն բառերի հնչումովը մէկտեղ: 2,30 (2,50)

Վարդան Գեորգեան. — ՋԱՆԱԿԻ, Գիրք Ա. Գահիրէ, 1919:

(Հին եւ նոր գրուելիք ընտիր կտորներէ կազմուած պատկերազարդ եւ մաքուր տպագրութեամբ հաւաքածոյ մ'է այս որ հանցողով եւ հետաքրքրութեամբ կը կարդացուի եւ հայրենասիրական ազնիւ զգացումներով կը կարդաւ ընթերցողները, օգտակար եւ կրթիչ մտքեր տպաւորելով: Գին 5 ֆր. (5,25):

Նոյն. Բ. գիրք. Տիւն եւ պատկերազարդ: 5 ֆր. (5,25):

Frédéric Macler. — Autour de l'Arménie. 1917. (Արեւելեան լեզուներէ վարժարանին հայերէն լեզուի դասախօս Տ. Յրէտէրիք Մաղլէրի այս նոր երկասիրութիւնը շատ յարմար ժամանակ մը լոյս կը տեսնէ, հայ ազգը ծանօթացնելու համար դանազան տեսակետներով:

Ջերմասէս կը յանձնարարենք մեր բնութեան լեզուներէն ունենալ այս գիրքը, ի կարգաւ և թէ Գրանսայիններին կարգընելու համար): Գին 4,50 (5ֆր.):

Frédéric Macler. — LA MUSIQUE EN ARMÉNIE. Paris. 1917.

(1917 յունվար 26ին, Փարիզի Ec. des Hautes Etudes Socialesի մէջ, — 16, rue de la Sorbonne — հայ երաժշտութեան մասին բանախօսութիւն մ'ըրած է Արեւելեան լեզուներէ վարժարանի հայերէն դասախօս Տ. Մաղլէր որ շատ հմտութեամբ հայ երաժշտութեան պատմական ու նահատուկները քննարկելու ամուսնի երաժշտագէտ Տ. Կոմիտաս վարդապետի անմամբ իրեն հաղորդած տեղեկութիւններէն:

Պէտք է տարածել այս գրքովը ֆրանսագէտ Երուսաղեմներին մէջ, ցոյց տալու համար թէ Հայ ժողովուրդը ոչ միայն կոտորուող ժողովուրդ մը եղած է, այլ եւ իր ուսումնական յաւաքը իմութեամբ եւ գեղարուեստով փայլած ու փայլող ժողովուրդ մը Արեւելքի մէջ): Գին 1,15 (1,30):

Haic & Belus. National Dram. Composed by M. J. Zorab. Calcutta. 895. Գին 2,40 (2,50):

ՏԵՂԵՆ—ԽՄԱԿԻՐ

Տ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ
ՄԱՐՄԷՆԵՍԻՆ

Հայերէն Տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi